

ĐẠI SỨ QUÁN HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ
PHÒNG THÔNG TIN - VĂN HÓA

Tầng 3, Rose Garden Tower, 6 Ngọc Khánh
Hà Nội, Việt Nam
Điện thoại: 84-4-831-4580 -- Fax: 84-4-831-4601

TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ CỦA BỘ NGOẠI GIAO HOA KỲ
CÁC VẤN ĐỀ DÂN CHỦ, THÁNG 3/2002
GIÁO DỤC NHÂN QUYỀN

GIÁO DỤC NHÂN QUYỀN Ở HOA KỲ
Nancy Flowers

Ở Hoa Kỳ, giáo dục nhân quyền được phi tập trung hóa. Nhiều tổ chức tham gia vào cố gắng chung nhằm giáo dục công dân, tạo ra sự đa dạng đáng kinh ngạc về tài liệu và các chương trình giảng dạy. Trong bài báo sau đây, bà Nancy Flowers, một nhà giáo dục và hoạt động nhân quyền, người đồng sáng lập Tổ chức Nhân quyền Hoa Kỳ, sẽ trình bày phương pháp tiếp cận của Hoa Kỳ.

Nếu bạn chặn ai đó trên đường phố của bất kỳ thành phố lớn nào trên thế giới và hỏi "Nhân quyền của bạn là gì?", thì dù ở độ tuổi nào, ở đâu và có hoàn cảnh xã hội như thế nào cũng ít người có được một câu trả lời hay. Thực tế đáng buồn là hầu hết mọi người vẫn không có khái niệm gì nhân quyền.

Hệ thống giáo dục công cộng ở các bang của Hoa Kỳ yêu cầu các học sinh tốt nghiệp trung học phải hiểu biết quyền hiến pháp và dân sự của mình. Tuy nhiên hầu hết chỉ có một khái niệm mù mờ về nhân quyền được nêu ra trong *Tuyên ngôn Toàn cầu về Nhân quyền (UDHR)* được Liên Hiệp Quốc thông qua năm 1948, đặc biệt việc đảm bảo các quyền kinh tế, xã hội. Xóa đi khoảng cách hiểu biết này là trọng tâm của giáo dục nhân quyền ở Hoa Kỳ.

Theo khảo sát của Giáo sư Dennis N. Banks ở trường đại học NewYork, Oneonta, đã có 40% các bang đưa nhân quyền vào chuẩn giáo dục của bang. Theo những tiêu chuẩn này, nhân quyền thường được gắn với những chủ đề như trại tập trung phát xít, nô lệ, sự diệt chủng, quyền công dân, các giá trị dân chủ, hòa bình, giải quyết xung đột và các vấn đề hiện nay. Theo Giáo sư Banks "Nhân quyền đang được các giáo viên đưa vào chương trình giảng dạy chuẩn. Nhân quyền chưa phải là một phần của hệ thống đánh giá quốc gia nhưng ngày càng nhiều người nhận thức được nhu cầu giáo dục về nhân quyền".

GIÁO DỤC NHÂN QUYỀN VÀ XÃ HỘI DÂN SỰ

Mặc dù giáo dục nhân quyền (HRE) chưa được các cơ quan giáo dục bang thúc đẩy tích cực nhưng đang phát triển mạnh trong xã hội dân sự ở Hoa Kỳ. Các tổ chức chuyên nghiệp như Hội đồng Quốc gia Nghiên cứu Xã hội và các hiệp hội giáo viên lớn đã chính thức nhận thức được tầm quan trọng của HRE và đã trình bày những vấn đề nhân quyền tại các hội nghị và trong các bài báo của mình.

Các tổ chức quốc gia chính đã đưa nhân quyền vào các chương trình giáo dục của mình. Ví dụ, ấn phẩm của Hiệp hội Luật sư Hoa Kỳ "Cập nhật về giáo dục liên quan đến luật" đã dành nhiều số đặc biệt nói về nhân quyền. Street Law hỗ trợ giáo dục luật pháp cho công dân gần đây đã đưa nhân quyền vào tất cả các ấn phẩm của mình và xuất bản một cuốn sách giáo khoa trung học quan trọng, cuốn "Nhân quyền cho mọi người".

Các tổ chức giáo dục vốn từng tập trung vào vấn đề khoan dung và giải quyết xung đột cũng đang ngày càng đưa nhân quyền vào các ấn phẩm của mình. Ví dụ, một tổ chức giảng dạy và giáo dục quốc gia, *Đối mặt với Lịch sử và chính Chúng ta*, đang cố gắng chống lại sự kỳ thị thông qua hiểu biết những yếu tố chính trị và con người đã tạo nên những sự kiện như tàn sát người Do Thái nay cũng tìm cách đưa thêm vấn đề nhân quyền vào chương trình giảng dạy của mình. Điều này cũng đang xảy ra đối với những tổ chức nghiên cứu các vấn đề toàn cầu, giáo dục hòa bình và giáo dục giá trị cũng như các nhóm thanh niên như Hướng đạo sinh nữ nay cũng rất có uy tín trong vấn đề nhân quyền.

Các tổ chức giáo dục các chủ đề chuyên khảo cũng đã bắt đầu đưa ra chương trình giảng dạy nhân quyền. Ví dụ Ủy ban Phụ nữ vì Trẻ em và Phụ nữ Tị nạn và Ủy ban Hoa Kỳ về Người Tị nạn đều có những tài liệu giảng dạy rất tốt cho các trường học. Trung tâm Dữ liệu Phụ nữ Da màu Berkeley ở California đã xây dựng chương trình giáo dục cho phụ nữ trong nền kinh tế toàn cầu, một cẩm nang cho các hoạt động học tập, nhằm giải quyết vấn đề toàn cầu hóa về phương diện nhân quyền. Mạng lưới của những người sống sót do mìn sát thương đang xây dựng một chương trình giáo dục về nhân quyền cho người tàn tật.

Không chỉ có những tổ chức quốc gia có đầy đủ nhân lực và ngân sách để làm được điều này. Ngày càng có nhiều tổ chức giáo dục nhân quyền có cơ sở hoạt động trong một bang hay cộng đồng cụ thể với các nhân viên tình nguyện. Điển hình trong số này là Viện Nhân quyền Hawaii là nơi tổ chức các khóa học mùa hè hàng năm cho giáo viên và Trung tâm Nhân quyền Idaho. Do luật sư và nhà hoạt động Les Bock thành lập năm 1996, trung tâm này phối hợp với Sở Giáo dục Idaho và các cơ quan cấp bang khác nhằm nâng cao nhận thức người dân về nhân quyền. Cố gắng nổi bật gần đây là buổi thuyết trình về lịch sử nhân quyền tại Bảo tàng Lịch sử Idaho và sẽ nhân rộng ra ở các lớp học.

Sự sáng tạo và năng động của các tổ chức phi chính phủ này có thể được minh chứng qua sự phong phú và chất lượng của các phản ứng trước cuộc tấn công khủng bố Hoa Kỳ ngày 11/9/2001. Chỉ trong vài tuần, chương trình giáo dục của Tổ chức Ân xá Quốc tế Hoa Kỳ đã xuất bản sách Hướng dẫn Giải quyết Khủng hoảng ngày 11/9, đây là một chương trình học dành cho tiểu học và trung học để cập đến những vấn đề này theo góc độ nhân quyền và luật nhân đạo, đồng thời đề xuất sáng kiến hành động có trách nhiệm. Tổ chức Quyền Hiến pháp đã đưa ra một loạt các thách thức khó nêu lên những câu hỏi trong

tình huống có liên quan đến nhân quyền như "Liệu chúng ta có cần một tòa án hình sự quốc tế không?" và "Khủng bố là gì?".

Nhiều tổ chức như Diễn đàn Giáo dục Toàn cầu của Hoa Kỳ, Nhà Giáo dục vì Trách nhiệm Xã hội, Dạy học đem lại sự đổi thay và Trung tâm Phát triển Giáo dục đã đóng góp nguồn lực cho các nhà giáo dục chống lại sự phân biệt và bất công đối với người Hoa Kỳ gốc Ả-rập, người Hồi giáo và các sắc tộc thiểu số khác. Những nhóm khác như Giáo dục Toàn cầu ở Seattle, Washington và Dự án Sáng tác khu vực vùng vịnh ở Berkeley, California, đã nhanh chóng tổ chức các hội thảo và thảo luận với trọng tâm là vấn đề nhân quyền.

GIÁO DỤC NHÂN QUYỀN Ở CẤP ĐẠI HỌC

Hầu hết các nhà hoạt động nhân quyền có học vấn đều học các trường luật với chuyên ngành luật quốc tế. Tuy nhiên, nhiều cơ quan của Hoa Kỳ cũng cấp bằng cao học về các lĩnh vực có liên quan đến nhân quyền. Ví dụ: Trung tâm Nghiên cứu Nhân quyền của trường Đại học Columbia có một chương trình cao học kết hợp nghiên cứu nhân quyền với các bộ môn khác như giáo dục, y tế công cộng, công tác xã hội hay các vấn đề quốc tế và công cộng khác. Các chương trình toàn diện tương tự cũng có ở nhiều trường đại học kể cả trường Đại học Notre Dame, trường Đại học Maryland và trường Đại học Hoa Kỳ. Các trường khác cũng có những chương trình cao học chuyên ngành như chương trình nhân quyền của Khoa Y tế Công cộng ở trường Đại học Havard. Những nơi khác như Orville H. Schell, Jr., Trung tâm Nhân quyền Quốc tế Đại học Yale và Viện Nhân quyền trường Đại học Havard vẫn có các viện nghiên cứu về nhân quyền.

Khi các tổ chức giáo dục truyền thống đã mở rộng phạm vi bao gồm cả nhân quyền, các chương trình nhân quyền ở đại học cũng được mở rộng bao gồm cả giáo dục cho bậc tiểu học. Trung tâm Nhân quyền trường Đại học Minnesota đã thành lập một Trung tâm Dữ liệu Nhân quyền làm trung tâm quốc gia cung cấp các tài liệu giáo dục về nhân quyền. Trung tâm này phối hợp trực tiếp tại trường học với các chương trình đối tác trong giáo dục nhân quyền và thông qua loạt sách về giáo dục nhân quyền, trung tâm này đã trở thành một nhà xuất bản chính về tài liệu chương trình học trong lĩnh vực này. Bộ sách nghiên cứu nhân quyền của trường Đại học Pennsylvania cũng đã in những tác phẩm quan trọng về giáo dục nhân quyền như *Giáo dục nhân quyền cho thế kỷ 21* (do Andreopoulos và Claude biên tập) và *Giáo dục vì nhân phẩm con người* của Betty Reardon.

GIÁO DỤC NHÂN QUYỀN CHO CÁC ĐỐI TƯỢNG PHỔ THÔNG KHÁC

Nỗ lực giáo dục nhân quyền trong xã hội dân sự không chỉ giới hạn ở giáo dục chính quy. Trên thực tế, một vài loại hình giáo dục nhân quyền hiệu quả nhất ở Hoa Kỳ dành cho các đối tượng khác, bao gồm thanh niên và người lớn, đặc biệt là những nhóm người bị thiệt thòi. Những nhóm này có chung mục đích giáo dục mọi người về nhân quyền để họ có thể đòi, thúc đẩy và bảo vệ nhân quyền. Đối với tất cả những nhà giáo dục nhân quyền trong lĩnh vực giáo dục phi chính phủ, mối liên hệ giữa học và hành là rất quan trọng.

Một trong những nhóm năng động nhất là Trung tâm Quốc gia về Giáo dục Nhân quyền (NCHRE) ở Atlanta, Georgia, có mục tiêu xây dựng một phong trào nhân quyền ở Hoa Kỳ bằng cách đào tạo những lãnh đạo cộng đồng và các sinh viên hoạt động để áp dụng những tiêu chuẩn nhân quyền vào các vấn đề bất công. NCHRE tập trung vào quyền kinh tế, xã hội, đặc biệt giáo dục các tổ chức cộng đồng có liên quan đến phong trào chống nghèo đói và quyền an sinh xã hội. Một số nhóm khác như Liên minh Công dân Georgia về nghèo đói, Dự án Chống Phân biệt về Nhà ở của Holyoke, Massachusetts, Liên minh Quyền Biên giới của El Paso, Texas và Nhân quyền cho Thổ dân Hoa Kỳ của Fargo, Bắc Dakota, đã tham gia những khóa học cơ bản về nhân quyền cũng như các hội thảo chiến lược cao cấp giúp họ bảo vệ quyền lợi của mình. Nhờ sự huấn luyện của NCHRE nên các nhà hoạt động về nhiều vấn đề như chống phân biệt chủng tộc, ghét bỏ đồng loại, đói nghèo và kỳ thị những người tàn tật, thúc đẩy quyền phụ nữ, bảo vệ môi trường, bảo vệ quyền sinh đẻ, cũng là một bộ phận của phong trào nhân quyền toàn cầu. Như nhà sáng lập và Giám đốc Điều hành, Loretta Ross đã nhận xét "Cũng như việc dạy cho nô lệ biết đọc ở Hoa Kỳ thế kỷ 19, dạy nhân quyền ở Hoa Kỳ thế kỷ 21 là một hành động sâu rộng cho thấy kỳ vọng lớn lao vào khả năng của con người. Giáo dục nhân quyền đào tạo chúng ta theo một cách mới liên kết với nhau, không phải mâu thuẫn mà đoàn kết tất cả chúng ta lại vì vận mệnh chung".

Viện Phát triển Lãnh đạo Phụ nữ (WILD) ở San Francisco, California, cũng giáo dục về nhân quyền để giải quyết những vấn đề xã hội ở Hoa Kỳ, đặc biệt là giới tính, chủng tộc và sự kỳ thị dựa trên sắc tộc. Ví dụ năm 1977 WILD đã mở một chiến dịch giáo dục và hỗ trợ địa phương để đòi chính quyền thành phố San Francisco thực hiện Công ước Liên Hiệp Quốc về loại bỏ tất cả các hình thức phân biệt đối với phụ nữ (CEDAW). Với sự trợ giúp của các nhà hoạt động giáo dục địa phương, WILD đã tổ chức các khóa huấn luyện nhân quyền cho nhiều tổ chức hoạt động vì phụ nữ và bé gái và tổ chức điều trần trước Hội đồng giám sát San Francisco về kỳ thị chống phụ nữ và bé gái về vấn đề sức khỏe, bạo lực và công bằng kinh tế. Sau buổi điều trần này, San Francisco đã thông qua một sắc lệnh chấp thuận CEDAW như một bộ luật của thành phố. WILD cũng có chương trình thanh niên mở rộng đào tạo thiếu nữ về nhân quyền, về kỹ năng hỗ trợ và lãnh đạo. Mạng lưới Quyền Phụ nữ (WRN) ở Boston, Massachusetts, cũng sử dụng khuôn khổ nhân quyền để thúc đẩy quyền phụ nữ. WRN huấn luyện các nhà hoạt động địa phương về các vấn đề bạo lực trong gia đình và lạm dụng tình dục để tăng cường khả năng, kỹ năng thực hiện khảo sát, phân tích và bảo vệ nhân quyền.

Trong nhiều cộng đồng trên khắp cả nước, các tổ chức tôn giáo cũng giáo dục về nhân quyền. Sau đây là một số ví dụ:

- Chương trình Thế giới Khác biệt của Liên đoàn Chống Bôi nhọ B'nai B'rith là một trong những chương trình hữu hiệu nhất đấu tranh cho khoan dung và tôn trọng tính đa dạng.
- Ủy ban Công tác Thống nhất sự Đa dạng đã xuất bản một cẩm nang và chương trình huấn luyện về quyền phụ nữ được sử dụng rộng rãi. Đó là sự công bằng về giới tính: Quyền phụ nữ là nhân quyền, của Elizabeth Fisher và Linda Gray Mackay.
- Hội nghị Cơ đốc Ohio đã xuất bản một loạt hướng dẫn nghiên cứu cho người lớn và học sinh trung học về án tử hình, một loại án bị hầu hết các giáo đoàn lớn lên án.
- Trường Đại học Soka, một trường do Phật giáo hỗ trợ ở California, tổ chức hội nghị thường xuyên cho công chúng về các chủ đề nhân quyền.

XÂY DỰNG MỘT NỀN VĂN HÓA NHÂN QUYỀN

Giáo dục nhân quyền ở Hoa Kỳ đang phát triển thông qua những nỗ lực đa dạng và sáng tạo của xã hội dân sự, kể cả những việc giáo dục sau đại học, các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức tôn giáo và các nhà hoạt động cơ sở. Dù thông qua nghiên cứu của một viện nghiên cứu đại học hay giáo dục cộng đồng ở các vùng nông thôn nghèo thì những nỗ lực này đều cùng cố gắng xây dựng một nền văn hóa nhân quyền ở đất nước này.

Nhiệm vụ phía trước là tập hợp tất cả những nỗ lực này và đảm bảo có một chương trình giáo dục nhân quyền hiệu quả ở các trường công để các thế hệ công dân Hoa Kỳ mai sau sẽ hiểu biết về nhân quyền cũng như quyền hiến pháp và dân sự.

Toàn văn bằng tiếng Anh có trên Internet tại:
<http://usinfo.state.gov/journals/itdhr/0302/ijde/flowers.htm>